

KOPIE LISTOW

dwu: Posłanych od Césarzã Ture-
ckiego y Króla Perskiego do
Króla Hiszpánskiego
Philipã.

Z których syc obaczyć moze/ czego syc domaga
Césarz Turecki od Króla Philipã: y z iego
vpominki. Rzas / iako syc Persã spiknãc prã-
gnie z Królem Hiszpánskim/ przeciw temuż
Césarzowi Tureckiemu/ z iego tãkze vpominki.

W Králowie.

W Drukárni Lazárzowey / Roku Pánskiego.

1586.

Do Czytelniká láskáwégo
I. Iánuszowski L.

Pospolicie Száchy grájac/Królowi Szách dája/ áby ál-
bo vstepował/ albo syc brónil : á gdzie mu tego nieśtá-
ie / tám Met bierze / y dáć syc musí. Wiémy o tym iáko
po té látá Król Persti plosa Césárzá Tureckiego : á bez
mála/iákoby Száchy grájac/co raz Szách mu podáic: A ten
álbo syc brónic/álbo vstepowác musí:ták/ že nie dawno má-
to Metu nie wziął. Przepátrzy syc dziwnéy rzeczy. Césárzá
Tureckiego z wiáry zowá MA ho MET : á Króla Perstie-
go SZACH. Wicre trzeba syc obáwiác / by Szách
komu Metu nie dał. Tom ná przestroge položyl / ábys
Czytelniku mily Pána Boga tym bázziéy prosil / áby té
Száchy áz do Metu doganiáły.

264/5
110

W I E L M O Z N E M V
P A N V, P A N V I E R Z E M V
Mniszkowi z Wielkich Konczyc, Káźte-
lanowi Rádomskiemu, Sánockié^v,
y Sokálskiemu Stároscie,
&cæt.

*Jan Lázárzo-wic Iánušo-wski służby śwé
da-wné w łáske záleca,*

NJe bez przyczyny pewnie / y nie
darmo / mnie wielce M. Pánie / powie-
dziano to bylo / że sady Pánskie są tak nie
ogárnione / że rozum człowięczy / by též nabystrežy
poiać ich žádnym sposobem nie može. Bo wziawšy
przed sie lata przeszle / á stosuiąc ie do dzisiejszych /
kto sye nie podziwi : kto sye nie zedrgnie : Widzié-
my / slyšemy / y práwie refomá sye dotykamy spraw
przedmynnych swiata tego. Tu niebo strážy : tu sye
lata mienia : tu Césárstwa y królestwa iedné do v-
padku / drugie do odmiany sye chyla : iedné wiare
przyimua / drugie sye iey przá. zá czym wojny /
powietrza / glody / trzesienia ziemie / strach / boiažn /

niewiara / y rzeczy inſzych dziwnych / y nigdy tak o raz niebywalych doſyc: a przecie obaczyc ſye nie możemy / do którego to końca idzie. Niez podobno y baczymy / ale cóż potym / kiedy o to nic nie dbamy / iakoby ſye to nas niedotykało. Doſła nas była nowina doſyc pocieſzna: iako od wschodu Słońca zoſtánich brzegów ſwiata tego / Królowie wielcy / dla przyiecia wiary powszechney Apoſtolskiej Rzymſkiej / do Rzymu poſty ſwoie poſłali: a przecie y to nas nie obchodzi: przecie to v nas iakoby ſny iakie: przypisuiac to ich proſtocie / albo iakiey nie wiadomości rzeczy: iakoby to Pan Bóg Króleſtwy y ſercy Królewſkimi nierzadzil: albo iakoby Pan Bóg niebaczył naſze rozumki / ktorými ſye wynoſiemy / mniemaiac żeſmy my namedrſzemi na ſwiecie. Nuż zaśie / to co ſye teraz miedzy pogány Turkiem / y Perſem dzieie / iako to okrzćimy: y co o tym rozumiec bedziemy: owdzie ſami ſye gubia / a Królów chrzeſcjanſkich o pomoc proſza. Co to ieſt: czyli to biegn poſpolity / że woyny na ſwiecie: ba taki ieſt / woynyc zawsze: ale aby kiedy który pogánin Króla chrzeſcjanſkiego na pomoc wzywac miał / to też nieſtychana. Cóż wždy to ieſt: iakom powiedzial wyſzey: ſady nie ogarnione pańskie / a przeſtroga nam / abyſmy wznosili głowy naſze / a

á przypátrowali sye tym rzeczóm / że sye iuż przybli-
 za dzien Pánstki / o którym dosyc samze pan iásnymi
 slowy powiedzial : że Ewányelia tá po wszytkim
 świecie opowiedána bedzie / iáko sye to iuż dzieie :
 że woyny beda po mieyscách / o czym dosyc slychamy :
 że odstapia od wiary / ná co oczy násze pátrza : że
 stráchu y niewiary dosyc / czego doznawamy mie-
 dzy soba / y inszych rzeczy wiele. Ale puścivszy wszy-
 tko ná wola Boza / potym y názdanie každého / gdyż
 nie moia rzecz sadzić tak dalece o rzeczách / iz do
 moich rak przyszly listy dwa / z których ieden byl lá-
 cínski / drugi włoski : ieden Cesarzá Tureckiego / dru-
 gi Króla Perstkiego / które pisane sa do Króla Hisz-
 pánskiego : wiedzac że nowiny takie niemniey mia-
 lyby być wazné v ludzi chrzescijánskich / iáko owe
 o Królách Japonstkich : wazylem sye przelozyc ie ná
 polskie / y do ludzi podac / iáko rzecz nowa y niesly-
 chána / y dziwna. Aby wždy ludzie vpátrowali sa-
 dy Pánstkie y do którego kresu rzeczy ná świecie ra-
 czy wieśc : aby sye wždy ludzie ockneli / á czescia bo-
 gu za to dziekowali / że Szable Tureckie do vpadku
 sye chyla : á czescia teź aby sye sami wznali / á grze-
 chów poprzestawszy / do iednosci kósciola nawro-
 cili. Co aby sye tym rychley rozniostlo / wymyslilem
 to do ludzi pod imieniem W. M. mego M. Pána

podać: W. M. na znak ónych dawnych powol-
 nych służb moich ie posłać / prosząc abyś W. M.
 do końca mym M. Panem być / y to co posyłam z lá-
 ska przyjąć raczył. Zalecam sye za tym w miłości-
 wa łaskę W. M. mego M. pana. Dan w Krá-
 kowie / trzeciego dnia Lutego. Roku Pánstkie-
 go. I 5 8 6.

LIST CESARZA

Tureckiego / do Króla Hiszpańskiego
Philipá / z wspominki / posłany
Roku Pańskiego.

1585.

SELJ Soliman / Pan domu Othomán-
skiego / Cesarz y Pan powszechny wšytkich Kró-
lów y Ksiaże swiata tego / Ksiaże y obrónicá
zakonu Hali / przez proroká nášego Máchome-
ta nam oznáimioného. Naślawnieysšemu Ksiażeciu wšyt-
kich chrześcijánskich Ksiażat : obrónicy wšytkich spraw
Názáreyczyków : możnému y weziwému Pánu / Krolowi
Philipowi / którego koniec niech będzie szczęsny / záczyń mie-
dzy námi pokóy z przyiáznia postanowion będzie / posyla
zdrowie. Slawá cnot twoich / weziwoy pánie / chociaż
w tak róžney wierze / sercá mi dodała : ábym nie przeska-
dzał twého chwalebneho przedsiwzięcia : áni też pomo-
cnym był twoim tájnym nieprzyiációlóm / którzy žyczá
sobie tego / ábym im ná pomoc przybył : donniemawiajac
sye za tym moim od nich odláčenim / że ia tobie poma-
gam / žem nieprzeskodził twoie woyská / moiemi wielomo-
žnými Okrety / y wielkiemi woyski : áby twoie zwyciestwa
otrzymały : którego zwyciestwa tobie w twoim Królestwie
od Boga mieć žyche. á iáko ia iákiemiž kolwiek silámi
nieprzyiácioly moje zwyciežac moge : tak też y ty swoje do
tego kresu przywiedz / ábyc wiecéy przykrzy nie byli : ponie-
waż mna dżiac sye nie będzie / áby przewiedzioné być nie mo-
gły iákiež kolwiek beda. W czym iednáž stobá námawiać /

sye bedzie Ali Basá moy Komornik / Któremu bedzie dana
zupelna wiara.

Pan powsechny swiata
Heli Soliman.

Przy tychze listciach Cesarz Turecki poslal w dary
Krolowi Philipowi :

Czterech Lwow ze zlotemi obrózami / na których byly wy-
ryte Herby Krola Hiszpanstkiego z ich lancuchy zlotemi.

Dwanascie Szabel z Damastku Tureckich / z ich ochedo-
stwem y zlotemi lancuchy.

Czwory puzdra do nozow ze zlotem osadzona / a w kazdym
cztery byly noze / w których okladziny byly ze zlotá drogiemi
kameniami osadzona.

Do tych przydal dwanascie Jednorozcowych rogow na
siedmnascie dloni wzdluz / w których podsady na których
staly byly zesczerego zlotá z herbami Krola Hiszpanstkiego.

Dwadziescia Opon kostownych ze zlotá tkanych / dla o-
bicia y ochedostwa pokoiu. Na tych Oponach byly wyrazo-
ne zwyciestwa / które okrety woyska Tureckiego pod tym
teraznieyszym Cesarzem otrzymaly.

Przytym y Lektyczke / której na Galerach uzywaja / ze
szerego zlotá y krystalu sprawiona / zicy podniebieniem /
y Girantami / na których barzo ozdobbnie y kostownie wy-
razone byly dziecie szesliwe Krola Hiszpanstkiego.

Poslal tez y dwie Skrzyni zloté w których bylo pierze ro-
zmaitych farb. druga Skrzyneczke przy nich kostowna / w
której bylo czterdziesci Perel barzo drogich / które Bezary
zowiemy / kazda wazyla czternascie vneyy.

Poslal tez Tarczy szesc okraglych Hiszpanstkich / zlotem
osadzonych: któremi bronic sye wshytek strzalom moze y wy-
trzymac czterdziesci razow cietych : na tych byly wyra-

żone zwycięstwa Karła piątego Césarza / przeciw luteranom y upornym.

Posłał też dwu Jednochodników / białą / czarną / y zieloną sierscią z przyrodzenia śachowanych / z śescią Turków / którzy lwy w opiece swęy mieli y konie.

List Króla Persteiego / do tegoż Króla Hiszpańskiego.

SACH Mehemet Kátanéy / wielki Król Persti / Kálifá powśechny sekty Szaliskiéy: Słowá przedmieszá Krescebálsta Monárcha Partiiéy / Persiéy / Assyriéy / Mediiéy / y Armeniiéy: syn miły y sprawiedliwy stróż zakonu proroka Máchometá: skrociiciel tyránów wschodnich: książe miásta wielkiegá Sámarkándy: obróniciel wielkiey wyspy Chiny: potómeł prawdziwy Zmáelá Zophi / nieprzewycieżony / stráśny / y nawyszy Pan morzá / y ziemie wschodniey. Do ciebie wielki Philipie z Rakus / któryś iest nachwałebniész / y naswietniész między Ksiązety wiary Chrystusowey: przechodząc iáko Słońce / w wysokim máiestacie w państwie Chrześcijáńskim: możnému / y zwyciężcy: życze y prośe zdrowia y zwycięstwa.

Aczkolwiek nas Religia łączy / możność przecie / która iest pospolitá nieprzyziázná z Otomáńskim Tyranem / czyni podobné przyziációlóm nášego máiestatu: Uwážájąc v siebie wielkosć twoie / jes z twoim mieczem tam gdzie Słońce gáśnie / państwo swé rośerzył aż do tego mieyscá / gdzie zaś wschodzi / co iest blisko mnie: vdałem syc / ábym cie vmiłował / y wczyniłci znák y czesć. Dla tegoż iedná / rozkazalem wšytkim ziemiom które są moie / y dáć dan mému Berlu królewstie mu / y hándle wiodá z moimi / tak z Indiiéy / iáko y co bli-

sto ich są / aby okazali wszytkę dobrą wolą twoim podda-
 nym z Kraiu Ormuskiego / z Portugalię / y wszytkim in-
 sym / Którzy władają mieczem / broniąc twoie wielkość / a
 są pod posłuszeństwem twoim / iako nawyszszego pana Kró-
 lestw co nawyszych: aby im niedopuszczali płacic namnicy
 są rzecz / okrom portu Chidemskiego: okrom którego wszyt-
 kie inśe aby były otwarte / a czynić mogli to coby iedno ży-
 wie chcieli. Swoli tobie kazałismy znieść zamek Ademski: któ-
 ry był Soliman wziął przez zdradę: aby pożyte mógł twe-
 go staroste w Goá. A chcemy aby wszyscy chrześcijanie mie-
 śkańcy w naszym Kraiu / byli na wszytkim / y przez wszytko
 tak wważeni / iako nasz własni wierni / dawšy osobliwe stá-
 ranie o nich / Pierśkanowi naszemu Generalowi / aby pilno-
 wał / żeby nasze wysokie rozkazania pilnie chorwane a nie
 gwałcone były. Wieś wielkość twoją / że to już siódmy rok
 moimi wielko wielkimi woyski / tręście nieczemne / podlé / a
 pyśne woyska Turckie: bo ia będąc zabawiony woyną z
 Jetyam Asym moim bratem: oni zdrada wpadli / y wzięli
 Chiram. ale ia przelomiwšy piecioro woyska ich / wygna-
 tem ie z tego Kraiu z ich hanba y škoda / y podalem ie w po-
 strach taki: że namnicy zoczywšy moie chwalebne proporce
 trzech wielkich żab / y Lwa czerwonego / ich Miesiac emie syc
 musi: y sami wciekają z wielką swą sromotą. A ia ani prze-
 stane / do tąd / póki ie nie wyżone ze wszytkiego wschodu: a
 uczynie / że poniechac musza swych próżnych tytułow Otho-
 manskich / Których sobie przywłaszczają. y póki nie utwier-
 dze stolice przodków starych moich chwalebnych y niezwy-
 cieżonych Jzmaela y Lubelba w wielkim mieście Babilon
 y w Kairze: y póki koronowan nie bede na grób WAW
 Tusłana naszego proroka. Umysliłem cie prosić / Którys
 jest tak panem wielkim: abys syc zemna ziednoczył posyła-
 jac mi Dział y Arkabuzów / y twoie strasna armate z Li-
 zibonu / abym Othomanczyki wykorzenil z Arabię / a ciebie
 uczynil panem Damasku y Egiptu. A druga armata / abym
 ie wykorzenić mógł z Grecię / y uczynić cie Cesarzem Kon-

stántynopolstkim: aby tak zwyciężywszy tego Tyrana / my sami dwa mogli rzadzić świat wszytek w pokoju / a sobie zobopólne czci wyrzedzać. Okaz Panie swoje wielką moźność przeciw temu psu: który gdybymógł / wyjąłby y serce. Mami a Tátary za swóy grosz / z ktorými pusciny w biegsfárby moie / poslałem ich pietnascie tysiecy do Ráphy / aby iá zburzyli. Rozmysl syc dać mi znać o wszytkim: abo wiem stąd wezme ostáteczną pocieche. W tym cie mile pozdrawiam: a na znak miłości / posyłam wielkości twoiey na pamiatke moich troche vpominków.

Conterfety Zmáclá / Táchelá / Támásá / y Móy / ze złotými strzebkámi y z Perlámi.

Skrzynke ná křtalt kálamarzá obyczáiem Perskim pieknie vczynioná z turkusámi.

Czterech Chártów / ktorzy z przyrodzenia mieli ná sobie sierśc czerwóná / žółtá / y zielóná.

Dwá Tálérzá ze trzciny koprowéy osádzoné perlámi y Turkusámi.

Dwá Tálérzá z stáli Tábrys / robotá zlotá / osádzoné Turkusámi y Rubinámi.

Cztery Száble pieknie osádzoné Salámánstkie.

Dwá Kobercá ná stól / w ktorých sa hástowáné perly Turkusy / y Rubiny / wszytkie woyny Tamerlaná.

Cztery trabki łowcze / z drzewá Audánstkiego / ktoré syc tak lśni iáko zwiérciádlo.

Dwánascie kit Piérza rozmáitégo zwiérzá piekne: miedz y ktorými sa niektoré pozlociste.

Bánia z skla Sárámánstkiego / ktorého sluc nie moze.

Łozko z Kobercy ná stól / ktoré syc sklada / iáko by iáki stolek / w ktorým wyrażona woyná Assambiciá Persá / z Czaušem křájecim y królem Medskim.

Koniec Listów.

Podobno ten Szách da met komu.